

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice hšt. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 26.

V Mariboru, dne 28. junija 1900.

Tečaj XXXIV.

Poroka v cesarski hiši.

Danes dne 28. t. m. se je vršil na cesarskem dvoru za našo avstrijsko-ogersko zgodovino velepomembiv dogodek. Prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand je storil v prisotnosti cesarja, najvišjih dostojanstvenikov, tajnih svetnikov in ministrov slovesno prisego, v kateri je izjavil, da povodom svoje poroke z grofico Chotekovo njegova soproga ne dobi pravice cesarice, otroci pa, rojeni iz tega zakona, ne nadvojvodskih pravic, on sam pa si pridržuje vse pravice prestolonasledstva. Po tej prisegi dovoli cesar nadvojvodi-prestolonasledniku, da se poroči z grofico Chotekovo, kar se bo zgodilo začetkom meseca julija.

Nadvojvoda Franc Ferdinand se je rodil v Gradcu dne 18. grudna 1863. leta, kot sin nadvojvode Karola Ludovika in nadvojvodinje Anuniate, hčeri kralja Ferdinanda II. sicilijanskega. Nadvojvoda je torej sedaj v 37. letu. Odkar je Bog poklical k sebi cesarjeviča Rudolfa in cesarjevega brata ter Franc-Ferdinandovega očeta Karola Ludovika, je cesarskemu prestolu najbližji nadvojvoda Franc-Ferdinand. Vzgojen je bil skrbno, kakor se vzgajajo vsi nadvojvodi habsburško-lotrinške rodovine. Zaradi bolehnosti je moral bivati v Egiptu, kjer pa je kmalu okreval in vrnil se je zdrav v domovino ter se kmalu posvetil raznim poslom, katere mu je odkazal cesarski stric, poveril mu je delokrog, ki ga je imel rajni oče, dal mu je pa tudi mesto v vojski, da prevzame zdaj in zdaj vodstvo pri večjih vojaških vajah in ima dovolj prilike,

natančno se seznaniti z vso vojsko na kopnem in na morju. »To bode kedaj na veliko korist občni blaginji«, pisal je cesar dne 29. sušca 1898.

Grofica Zofija Chotek, bodoča soproga prestolonaslednika Franca Ferdinanda, je bila rojena 1. marca 1868. leta ter ima torej 32 let. Njena rodovina je starega češkega plemiškega rodu. Njen oče, Bohuslav Chotek, ki je bil pod Hohenwartovo vlado cesarski namestnik češki, je umrl v oktobru l. 1896. Imel je osem otrok, med katerimi je bila Zofija peta. Rodila se je v Stuttgartu, kjer je bil njen oče poslanik. Imela je jako skrbno vzgojo ter se odlikuje s posebnimi lastnostmi duha in srca. Rasti je visoke in vitke, značaja resnega. Za zabave ji ni mnogo mar, pač pa se peča mnogo s slovstvom in glasbo. Že pred leti je bila odločena za dvorno damo nadvojvode Friderika. V hiši nadvojvode Friderika se je seznanil z njo Franc Ferdinand. Nadvojvoda si je izbral svojo bodočo ženo svobodno, brez posredovanja politikov in diplomatov, sledil je le čustvom svojega srca.

Že leto dni, odkar je bilo gotovo, da se Franc Ferdinand poroči z grofico Chotekovo, živela je grofica pri svojih sorodnikih na Češkem in v Draždanih. Z bodočim soprogom sta se videla le redko, k večjemu pri kakih slavnostih čeških plemičev, kamor je bil povabljen tudi nadvojvoda. Med tem se je trudil, da odstrani vse ovire, ki so zadrževale poroko nadvojvode z grofico. Sedaj se mu je to posrečilo in začetkom julija se bo vršila poroka.

Pripoveduje se, da goji nadvojvoda nas-

proti grofici Chotekovi ne samo čustvo globoke in iskrene ljubezni, ampak tudi čustvo odkritosrčne hvalečnosti. Njeno nežno uplivanje je povzročilo, da se je za časa svoje bolezni popolnoma udal nasvetom zdravnikov ter jih natanko izpolnjeval.

Slovanski narodi v Avstriji navdušeno in veselo pozdravljajo visoki poročni par ter želijo njunemu zakonu sreče in božjega blagoslova!

Slovenski narodni ponos.

X.

Ponosni tudi bodimo na svojo zgodovino. Ta-le obseza vse to, kar je naš narod do današnjega dne storil in sploh doživel tacega, ki je postalo za njegovo bitje in za njegov nadaljni razvoj velepomembivo.

Narodi se ponašajo, ako zgodovina pripoveduje in priča o njih mogočnosti in silnosti, o brezštevilnih krvavih zmagah, o nplivnosti na druge narode, o razsežnosti mej itd. Tudi mi Slovenci smo na svojo zgodovino slobodno ponosni, toda ne v takem smislu, da se daje veljava le krvavih zmagam, surovi sili in fizični moči, ampak da se upošteva vrednost mirnega, koristnega prosvetnega dela, dušnih čednosti in nezatrliive ljubezni do svoje narodnosti. Da, če bi vse-mogočni vladar pozval pred se vse narode, a vsak naj pokaže to, kar ima vrednost pred njegovim sodnim stolom, potem Slovenci slobodno ponosno stopimo naprej, in med prvimi bodemo stali prvi. Naša zgodovina je čista kakor krstna obleka, ne omadežujejo je krvne pege človeške bestijalnosti, ne na-

Listek.

Med ogerskimi Slovenci.

Maribor dne 11. junija 1900.

III.

Pred Gederovci sva se prišla do neke grajščine; sicer pa se je že dolgo poznalo, da svet, po katerem hodiva, ni v kmetijskih rokah. Med ogerskimi Slovenci, tako so nama pravili, pripada pre dobra polovica vsega zemljišča grajščinam; ostali svet pa ima za lastnike kočarje in sploh ljudi bolj revnega stanu; bogati kmetje so silno redki. Čudno se nama je zdelo, da se je v juniju na grajščinskem travniku paslo. Videlo se je sicer, da je trava precej majhna in pičla in sicer pred vsem vsled pomanjkanja moče, toda na drugi strani sva zopet opazala, da je potokov dovolj in le treba vodo na suhe dele svetu dovajati; Tomaževa žlindra nasuta pa bi celo čudeže delala. Ali krme pač na Ogorskem ne manjka, to je, kar dela ljudi za travnike malobrižne.

Gederovci so vas, kakor so vse druge. Kapele ali cerkvice nima, zato pa pod visoko

streho zvon, ki vabi k molitvi. Sicer menda ogerskih Slovencev ni treba k molitvi še opominjati; kakor sva spoznala iz pozdrava »Hvaljen bodi Jezus Kristus«, ki se nama je iz vsakih ust nasproti glasil, še predno se je kateri izmed naju ganil, in kakor se nama je pozneje zatrdilo, je ljudstvo jako pobožno, bolj nego pri nas na Štajarskem.

Najin Matjaš Edšidt, ki sva ga iskala, stanuje koncem vasi; lesena hišica je posebno snažna in že od zunaj se pozna, da v njej bivajo ljudje, ki so delavni, ljubijo red in snago, in ki so tudi kolikor toliko izobraženi. Prebivalci hišice so mati s štirimi odraslimi sinovi, ki si prizadevajo ji vračati dobrote otroških let. Kakor zunaj, tako je tudi v hiši videti le red in snago. V jedni sobi ima Matjaš, ki je krojač, delavnico, v drugi pa je vse polno rsznih slovenskih časopisov: štev. »Slov. Gosp.«, ne vem, od katere dobe sem, »Domoljuba«, »Mira«, »Dom in sveta«, itd. Velika omara ob steni je bila na pol obložena s slovenskimi knjigami, Mohorjevimi in drugimi, »ako bi bile izposojene doma, bila bi polna«, djal je Matjaš. In ta soba je narodno središče Gederovec in sosednih občin; odtod si nosijo mladeniči in dekleta, možje in žene na vse strani narodno dušno hrano, ki jo doma hrepeneč zavživajo in tudi drugim delijo. Matjaš nama je pravil,

da ljudje silno radi čitajo, pa tudi izmed novejših številk raznih časnikov ni bilo videti niti jedne. Ljudstvo je vsled tega zavedno in ima gorko srce za slovensko stvar. Samo se nama je zdelo, da čuti in sodi vse bolj mirno od nas, kakor se nama je sploh činilo, da ogerski Slovenci niso tako živi, tako vse-selega značaja, kakor mi Štajarci. To pa je tudi umljivo; nam se godi slabo, njim pa mnogo slabše; raz vsak obraz se bere neka otožnost, ki izvira iz globočine mehkega srca. Tudi najin Matjaš je takšen, kakoršni so drugi, ali zaupanje njegovo v boljšo slovensko bodočnost je trdno kot skala. Pravil nama je, da ima radi izposojevanja slovenskega beriva od strani gospodske vedne sitnosti; v predpustu mu je sodnik celo hišo preiskal, češ da je nevaren človek, in šele tedaj ga je izpustil iz madžarskih krempelj, ko mu je pisмено zajamčil, da Mohorjeve knjige in naši slovenski časopisi nimajo namena, madžarsko kraljestvo rušiti. Tudi še nekaterim drugim je madžarski sodnik hiše obrnil. Tu pa se vidi, na kako slabih nogah stoji vsa Madžarija; ker ima obilo jela, ki kriči in dela, kakor bi se ves svet sukal okoli madžarskega globusa, tolik strah pred priprostim slovenskim krojačem. Drug in sicer pravičen volilni red, in ves madžarski napuh se podere črez noč kakor hiša na

pajajo je grenke solze brezsrčnega tlačanstva; ona sicer ve mnogo pripovedovati o nepresežnem junaštvu, ki pa nikdar ni postalo krvoločno in kruto, večidel pa nam pričuje o neumorni marljivosti s kojo se je obdelovala rodna zemlja, o srčni plemenitosti do sovražnikov, o neomajni zvestobi do vladarjev, o globoki ljubezni do vsega, kar je lepo in prav, zlasti do vere, do poštenosti, do blagodejanja, do domovine, do svobode.

Naš narod je vsled neugodnih razmer sicer pred tisoč leti izgubil svojo samostanost, ki jo je bil užival le kratko časa, in od tistih mal sem tudi celó svojo samoupravo, tako da mu, razkosanemu v mnogo političnih jednot in ločenemu od južnih bratov, danes celó vladajo tuji, ali v kljub temu naša zgodovina ni nečastna, marveč takšna, da na vsako nje stran lahko pokažemo s ponosom.

Pač z mirnim srcem smemo trditi, da smo talent, s katerim nas je Stvarnik obdaril, v razmerah, ki so nam bile in še so odsojene, izrabljali, kolikor je bilo mogoče; v tem oziru nam nikakor ni treba imeti slabe vesti; saj se še nam naši najhujši sovražniki ne morejo prečuditi, da ob tem, kar so z nami počenjali, nismo že davno poginili. Zares, kar človeška domišljija more iznajti krutosti in zlobe, vse so Nemci, Madžari, Turki in Lahi na nas poskušali in prakticirali, da bi nas zatrli. Ali ne le, da se njim vroča želja ni izpolnila, marveč naš življenj se je tajno še krepil, srčno smo ves čas sledili svojemu cilju, nič nas ni plašilo, nič nas ni zavrnilo, in danes smo, hvala našemu mučeništvu, le tem bolje utrjeni.

Dalje; kakor človekova prava vrednost ni odvisna do tega, kako je močan ali bogat ali čaščen, ampak le od tega, kako da živi, tako se tudi pri narodu, kadar se njegova zgodovina naj sodi, kot merilo ne sme prezreti to, kar je jedino prave vrednosti. Taka sodba pa, nimamo se bati, bode za nas, kakor smo napomnili že gori, iztekla gotovo veličastno.

In končno; ali bi naj bilo sramotno, ako je večna Previdnost pred tisoč leti določila, da za nas še ni prišel čas, ter nas modro hranila za prihodnost, ki je naj mnogo sijajniša nego pa doba, v kateri bi, nevedni otroci, radi bili stopili na svetovno torišče? On, ki skrbi za vsakega črvička, ve tudi, kaj namenja z nami, in kakor ne mara pogubiti nikogar, tako tudi ne bode nas Slovencev.

A ne potrjuje nas v nadi na lepo bodočnost le zaupanje v božjo modrost in usmiljenost; kakor se prihod pomladi naznanja po solncu, po povratku ptic, po rastlinju, ravno tako zanesljivo tudi kažejo razna

znamenja, da se Slovenci bližamo narodni pomladi. Dosedanje naše stanje bilo je le zimsko spanje; udje naši niso mrtvi, le otrpli so vsled narodnega mraza, sicer pa polni najčilejših močij; mi živimo, a le čakamo, da nas Buditelj pokliče in vzdrami na veliko delo.

Ker bode o zgodovini našega naroda »Slov. Gospodar« odslej začel prinašati svojim bralcem kratka poročila, zatoraj se v tem-le spisu ne bomo dalje trudili nagromaditi dovolj dokazov za našo trditev, da smemo Slovenci slobodno biti ponosni na svojo zgodovino. Naj torej povedano zadošča.

Prepričali smo se iz dosedanjih člankov, da smo Slovenci, če tudi nismo bogsigavedi kako velik in mogočen narod, vendar lahko ponosni nase, naj se primerjamo s katerim narodom se hočemo.

Toda še jeden vzrok imamo za svoj ponos, ali bolje rečeno, da svoj slovenski ponos podvojimo, in ta je, da smo Slovani. O tem pa prihodnjich.

Politični ogled.

Nemško časnikarstvo se je začelo v zadnjem času zelo ogrevati za nemščino kot državni ali vsaj posredovalni jezik. Zakaj bi ravno morala nemščina biti državni jezik, je Slovanom neumljivo. Slovanski poslanci tudi nikdar ne bodo pripustili, da bi se nemškemu jeziku pripoznala v naši državi kaka prednost. Naše vlade pa bi naj že enkrat začele bolj gledati na gmotno stanje državljanov, ne pa samo nemščino siliti naprej. Toliko milijonov ljudi živi na svetu srečnih brez nemščine, za to mislimo, da tudi nam avstrijskim Slovanom ni potrebna za našo — srečo.

Čehi in Slovenci. Čehi bi nam naj bili vzor, kako je treba nastopati, kadar se gre za narodne stvari. V nedeljo je bilo v Mníchovem Gradcu politično zborovanje vseh čeških strank in prišlo je nad 60.000 ljudi. Zborovalci so ugovarjali predlogu nemških poslancev, da naj postane nemščina posredovalni ali državni jezik. Slovenci posnemajmo Čeha in prihajajmo radi na shode, kjer se branijo naše narodne svetinje in pravice.

V Trstu so se sedaj nekoliko razburjeni slovenski duhovi pomirili, ker je škof povodom birme pri Sv. Jakobu vernikom in tudi italijanašu — župniku naznanil, da Slovenci smejo nastopati pri procesijah s svojo zastavo, kadarkoli hočejo. Na dan sv. Jakoba

bo prvokrat zopet procesija in takrat se bo pokazala tudi zastava.

Grof Muraviev, ruski minister zunanjih zadev, je nagloma umrl. Muraviev je bil jako miroljuben človek, zato je tudi skrbel, da se z Nemčijo in posebno z našo državo ni skregal, čeprav mu je delal grof Goluhovski na Balkanu velike skrbi. Car je rad poslušal svet svojega modrega državnika. Francoska pa je izgubila z umrlim grofom toplega zagovornika francosko-ruske zveze. Naslednik bo mu bržkone grof Lamsdorf.

Italijani imajo novo ministerstvo, katero je sestavil poslanec Saraco. Zunanje stvari še bo nadalje vodil Visconti-Venosta. Toda ali bo sedaj utihnili obstrukcija skrajne levice, pa še se ne more reči.

Na Kitajskem postaja upor vedno širji. Z uporneži so potegnili sedaj tudi kitajski vojaki, ali sami radi, ali pa na cesaričin ukaz, se ne ve. Tuji v Tientsinu in Pekingu so v veliki nevarnosti, ker sta te dve mesti v oblasti upornikov. Velesile nameravajo sedaj najprej osvoboditi mesti Tientsin in Peking, a še imajo premalo vojaštva. Od strani Kitajcev se bo z velesilami pogajal stari kitajski državnik Li-Hung-Čang. Cesarica ga je pozvala v Peking. Vodstvo ruskih vojnih sil se bo izročilo velikemu knezu Aleksiju, ki se je že ukrcal v Tulonu na ladijo, da se odpelje na Kitajsko.

Dopisi.

Iz Žalca. (Političen shod), ki ga je tukaj sklicalo društvo »Naprej«, bil je dobro obiskan in silno zanimiv zavoljo mnogih odličnih govornikov, ki so nastopili, in sklepov, ki so se napravili. Dr. Karlovšek je vodil zborovanje jako spretno in tudi sam segel večkrat v razgovor. O državnem zboru je poročal gospod vitez Berks. Razjasnil je sedanje politične razmere; ne boji se pa prav nič ne za Slovence in sploh za Slovane v Avstriji. Vlade so prišle, pa zopet izginile; tako se bo zgodilo tudi z zdajšnjo vlado. Vendar, dokler je dr. Režek v ministerstvu, tako dolgo se nam ni bati ničesar. Poslanec Žičkar je govoril o naših žalostnih gospodarskih in obrtnih razmerah; o sredstvu, kako obojemu stanu pomagati na noge; kaj so nameravale v ta namen storiti vlade ter priporočal z združenimi močmi upirati se proti navalom nemštva in lahonstva. Razpravljal je tudi vzroke sedajšnjega narodnostnega boja ter prišel do sklepa, da vseh teh bojov je krivo pomanjkanje krščanskega

pesku! Ti pa, dragi Matjaž, ki sem te gori zval kralja Matjaža, le pripravljaj svojo vojsko, da bode sovražnika udarila, kadar bo prišel slovanski dan.

Edšidt Matjaš je krojač, in on ni prvi izmed tega vse časti vrednega stanu, ki ga poznam kot voditelja čitajočega slovenskega kroga. Reči se mora, da so naši slovenski krojači pogosto prav posebni ljudje, ki se s knjigami mnogo ukvarjajo, ki mnogo čitajo in imajo tudi poseben talent, da še privabijo druge, ki se sčasoma tudi navzamejo njihovega junaškega slovenskega duha. V glavah slovenskih krojačev se je že marsikaj izkulo, kar je nekaterim delalo preglavice in postalo pomenljivo, bodisi kako bralno ali konzumno društvo, ali celo kaka pravična vojska, toda vsikdar le, kar je pošteno. Naši slovenski krojači ne znajo samo žvižgati, oni vedo narodne pesmi popevati brez konca, narodne pripovedke in vraže pripovedovati, včasih tako grozne, da se poslušalcem lasje jezijo. Zato pa se v hiši tudi že vse veseli, kadar krojač stopi črez prag, in gospodinji ni žal mesa, ki tisti teden ostavi tunjo. Poznam slovenskega krojača, ki je pisatelj, in često se zgodi, da kateri, ko mu že brada postaja trda, šivanko položi v stran ter gre v mesto študirat. Vsa čast slovenskim krojačem, oni so moč, s katero nam je treba

računati, katere pa se je tudi treba bati, če se ji zameri.

Materina kletev.

Resnična povest. M. T. Savinjski.

Le enkrat bi videl,
Kak solnce gor gre.
Bi videl, kje luna,
Kje zvezde blišče!

A tema poskuša
Nad mano si moč,
Ne vem nič od dneva
Obdaje me noč!

Nehoté sem te-le vrstice iz naše tako ganljive pesmi »Slepce« brenkal pred se, ko sem tako samcat stopal po razsvetljenih ulicah predmestja * * *. Moja duša je bila žalostna! Ravno kar sem namreč zapustil zavod za slepce.

Že mnogokrat sem bil slišal, kako skrbi krščanska ljubezen za najrevnejše otroke človeške — za slepce, in hotel sem to, o čemur sem slišal večkrat govoriti, videti na lastne oči.

Prišel sem tja. Kako krasno, kako veliko poslopje je ta sirotišnica! Zunaj mesta stoji, sredi velikega vrta, iz katerega puhti sladki duh pisanih cvetic in cvetečih grmov v velike, snažne sobe spalnice, učilnice in delavnice, namenjene slepcem.

Videl sem slepe otroke, kako delajo — dečki pletó jerbace, krtače, preproge — tudi

opravljajo rokodelska dela, deklice pa izdelujejo nogavice, rokavice, vežejo, kvačkajo in pletejo.

Imel sem tudi priložnost slišati nauk. Res, občudoval sem, s kako spretnostjo čitajo slepci s pomočjo tipanja. Kakor bi kedo z iglicami vbodel črke v papir in sicer od spodaj navzgor, tako so osnovane knjige za slepce.

Tudi pišejo z iglicami, da takorekoč tiskajo. Tudi še posebno, jednostavno abecedo za slepce imajo. Jaz je nisem mogel čitati. Za posamezne črke imajo le po dve do štiri pike, ki so raznovrstno postavljene druga do druge.

Nekoliko sem se že privadil pogledu slepih otrok, ko pridem z gosp. ravnateljem, ki je prav prijazen, že precej postaren duhovnik v telovadnico, kjer so morali slepci — meni v čast nekaj pesmic prepevati.

Rečem, da me ni lahko kaj tako ganilo, kakor gledati slepe otročiče, poslušati njih miloubrane glasove, ki so s tako prisrčnostjo, tako mehko doneli na moje uho, da so se mi nehote oči porosile.

»Glejte, tu vam še pokažem dve gojenki, ki smo je danes šele sprejeli«, reče ravnatelj in prikljče dve deklici — stari kakih osem in devet let — naj stopite bliže.